

ימי קדושה

גליץ למועדי ישראל בהלכה אגדה ומצוה

הלכות והנהגות לחג החנוכה מת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א

ו. היות וימים אלו קדושים ומיוחדים, יש להתאמץ להתקדש בהם. ולכן, יתמיד בתורה. ואל יבטלו הזמן ב"משחקים" או ב"טיולים" (וידחו לזמן אחר). והיו מקומות שבכל לילה למדו תורה כל הלילה ולא נתנו שינה לעפפפיהם.

ז. יתן בימים הללו "צדקה". וגדולה מעלתה כל השנה וכל שכן בימים הללו. ונהגו לחלק כסף "דמי חנוכה" לבנים ולתלמידים ולילדים. ויכוונו בזה ל"פרסום הנס". וגם לשם "צדקה", והכל בדרך כבוד.

הדלקת הנרות

ח. המדליק נרות חנוכה הרי הוא כעין כהן גדול.

ט. ולכך יכין את גופו ואת רוחו, ויתרגש וירעד עם השמחה. ובמקום גילה שם תהא רעדה. ועי"ז ימשוך עליו אורות הגדולים.

י. ויש שהיו מתקדשים לילך ולטבול ב"מקוה" טרם ההדלקה. ולפחות יטול ידיו בכלי.

א. ימי ה"חנוכה" יש בהם "תוספת קדושה", ומעלתם אינה כימי חול אלא הם בכלל קדושת המועדים, ונקרא "רגל", ומתגלה בהם "אורו של משיח". ובכח ימים אלו לשבר ולהכניע כח הרע ולרומם כח הטוב.

ב. ובימים אלו מדליקים "נרות החנוכה" מידי לילה. ובכח קיום המצוה יוכל לזכות לדברים הרבה: שיזכה ללמוד תורה באהבה וברצון טוב. וזוכה לבנים תלמידי חכמים. ובלבד שיעשה בשמחה.

ג. יש בכח מצות החנוכה להפקד בזרע של קיימא. ובסגולתם להציל ממצוקות החיים. וגם סגולה לפרנסה ולעשירות.

ד. דרכי המידות ג"כ מתיישרים ע"י אור מצות חנוכה. וגם סגולתה לעורר לתשובה שלימה.

ה. הראייה עצמה בנרות חנוכה בסגולתה ליתן כח באדם לקדש עיניו ולשלוט בעצמו לבלתי הביט ברע. וכן לקדש את פיו ולשונו. ולכן יקבל על עצמו להשתדל מכאן ולהבא.

מקורות ההלכה

עליו) וכו', הרגישו "שעל ידי ראיית נר חנוכה יכול לדבק תשוקתו להמצוה לזכך אור עיניו, שיחדלו מהביט בדבר רע".

ו. כתב הפרי מגדים (אשל רס"י תרע) שכנגד מה שרצו הרשעים לבטלנו מתורה, ועבודה בביהמ"ק, וגמילות חסדים, אבחנו צריכין עתה "ללמוד הרבה תורה", ולהודות בתפלה, ולגמול חסדים הן בממון הן בגופנו (עין סוכה מט:). עכת"ד. והעתיקו בספר מועד לכל חי (סוס"י כז).

ודע כי סודות התורה נמסרו למשה - בחנוכה. כן אמר הגאון החתם סופר, וכמ"ש במנהגיו (פ"ט אות א) בזה"ל: בחנוכה הזהיר להתעסק בלימוד תורה הקדושה "יותר מבשאר הימים". והקפיד מאד ע"ז שמבלים ימים האלו בהבלי שחוק. כי אמר שעצת היצר הרע להפריע את העם מעבודת ה' ומתלמוד תורה בחנוכה אשר תקנו לנו להודות ולהלל. והלימוד הוא ענין גדול בזמן הזה (בימי חנוכה), כי אז נמסרו סודות התורה למשה רבינו ע"ה.

ז. בספה"ק יסוד ושורש העבודה (שער יב): ימים אלו מסוגלים מאד "לתקן פגמי נפש" בנתינת הצדקה. וביחוד ללומדי תורה להחזיקם וכו' עכ"ל. ובמגן אברהם (סימן עתר) כתב: "נוהגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים". והוא במשנה ברורה וכף החיים (שם).

ח. כן כתב בספר שפתי צדיק (אות לא). ע"ש הטעם.

ט. הכנה למצוה היא דבר גדול. והיינו היראה וההתרגשות מדבר. גם גילה גם רעה יחדיו המה גורמים גדולים לזכות להמשכת השפע והבאת ה"אור" על האדם. ובכל דבר בעולם הוא כך. וכמ"ש בזוהר הקדוש (בראשית צט).

י. כ"כ בספר דרכי חיים ושולם (עמוד שג) על הגאון ממונקאטש. וכ' בקב הישר (פרק צו): והנה בנרות של חנוכה הבאים לזכרון תוקף הנס הגדול, שהן נרות קדושים ומקדישים בקדושה עילאה וכו', ועל כן כתב מהר"י סג"ל שבכונן ליטול ידיו קודם שיברך על הדלקת נר חנוכה. ע"ש. ומי שרוצה לטבול ואינו יכול, כתב ברב פעלים (ח"ד סוד ישרים ס"ג) בשם המקובלים, ליטול ארבעים נטילות בסדר ידוע. וראה בספרי "אור שבעת הימים" על הושענא רבה (ספ"ק ז).

א. בשער הכונות (ענין חנוכה דק"ח) כתב: "גם בחנוכה ופורים יש בהם תוספת קדושה יותר מימי החול". וכשם שבכל שבת ויום טוב יש תוספת קדושה לפי רום מעלת הזמן אשר האציל הבורא יתברך. כמו כן ימים יוצרו ע"י היוצר יתברך את ימי חנוכה. ובתוך הימים הרגילים אשר עשה, שם שם לנו אור והארה בימי חנוכה והם ימי קדושה ויש בהם תוספת קדושה על שאר הימים. וימים גדולים הללו נקראים "מועדים", וכלשון התיקוני זוהר חדש (דף צג ע"ג) "מועדי ה' - אילן אינן חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות. תלת אוחרנין "ראש השנה חנוכה פורים" וכו'. איקרון "אלה הם מועדי". ובימים הללו מתגלה "אורו של משיח" וכמ"ש בספר מדרש פנחס (אות א). ובכח הימים הללו "לשבור את החיצונים ולהכניען", וכמ"ש בספר אוהב ישראל (עמוד ס' וטו).

ב. כן כתב להוכיח בספר שפתי צדיק (לחנוכה אות ג) ע"ש. ובגמרא (שבת כג:) אמר רב הונא הרגיל ב"נר" הוין ליה בנים תלמידי חכמים. ופרש"י: "שנאמר כי נר מצוה ותורה אור - על ידי נר שבת ונר חנוכה בא אור דתורה".

ג. בספר הקדוש בני יששכר (כסליו מאמר ב) כתב ש"חנוכה מסוגל לפקידת עקרות". אכן נראה דהוא מסוגל ביום אחרון הנקרא בפי כל "זאת חנוכה". ע"ש טעם בסוד. ובספר שפתי צדיק (אות ג) כתב בשם זקינו כיון שכתוב 'בשמאלה עושר וכבוד' מצוה זו הנעשית בשמאל (כי מזוהה בימין וכו"ה בשמאל), מביא עשירות. עכ"ד. וע"ש שביאר שצריך לכוין לשם שמים.

ד. כן כתב בספר שפתי צדיק (אות מח) ע"ש. ובספר בני יששכר כתב, ד"אורות התשובה של ר"ה וכיפורים, מאירים עד חנוכה". ובשפתי צדיק (אות כג) רמז מ"ש חז"ל (שבת כא) "פתילות ושמינים שאין מדליקין בהן בשבת, מדליקים בהן בחנוכה", דקאי על נפשות שאין יכולין להאירם בשבת קודש מרוב חשכות החומר, אעפ"כ בחנוכה יכולין להאיר גם נפש כזו. ו"נפש" ר"ת נר פתילה שמן. עכ"ד. וכן מה שאמרו "נר חנוכה מצוה להניחה בחוץ", רומז שמצוה זו יכולה להאיר גם לאותו אדם המשוקע בחוץ בשפלות מעשיו ורחוק וכו'.

ה. כתב בשפתי צדיק (אות א): חז"ל הרגישו שיש סוד וכח סמיר וגונו בנר חנוכה הקדושה לתקן העינים, ולכן "הרואה נר חנוכה מברך" (כשלא מדליקין

יא. גם יש שהיו מחליפים בגדי החול ללבוש 'בגדים מיוחדים' טרם ההדלקה. ולפחות ילבש מעיל העליון דרך כבוד. ודע! כי לכבוד המצוה באים מלאכים עליונים.

יב. וטרם יברך הברכות יכוין שעושה "לשם מצוה" לעשות רצון השם, שמצות צריכות כונה. ולכן יאמר נוסח "לשם יחוד" ששם כלול הכל. ויאמרנו בכונה ובפה מלא ובשמחה.

יג. הברכות ביום הראשון שלשה: "להדליק נר חנוכה". "שעשה ניסים לאבותינו" ו"שהחיינו". ובשאר הימים אינו אומר שהחיינו.

יד. יברך הברכות בניגון ובשמחה. ויכוין שהוא מודה לה' יתברך שעשה אתנו את נס החנוכה בשמן וההצלה. וירגיש כאילו "הוא עצמו" היה בנס.

טו. ידליק הנר. ואח"כ יאמרו "הנרות הללו", ואחריהם אומרים: "מזמור שיר חנוכה הבית", ומזמור "אלקים יחננו".

טז. וסגולה לשמירה לומר אז "ויהי נועם" שבעה פעמים, ומזמור "יושב בסתר עליון".

יז. יודה דרך שירה להקב"ה, ולכן אחרי ההדלקה ישיר "שירי חנוכה". ויהיה ליבו שמח.

יח. אחרי זאת, ישבו כולם ויספר להם על נס השמן וההצלה. ויש בזה מצוה. ובתוך כך יספרו הניסים המתרחשים בימינו, והניסים הכלליים והפרטיים.

יט. ובעודו מספר יציץ ויסתכל על הנרות, ויספוג מהם קדושה ממש!. ולא יצא מן הבית מיד אחר ההדלקה.

כ. העת הזאת "עת רצון", ובאו המלאכים לכבוד המצוה, והנרות מאירים אור יקרות ורוחני. לפיכך יתפללו לה' יתברך, הן בעל פה, הן מתוך הכתב. ויבקשו על הגשמיות ועל הרוחניות.

כא. דיבורי חול בבית הכנסת בפרט בשעת התפלה אינם מותרים. וכדאי שבימים הללו ימי החנוכה נקבל על עצמנו שלא לעבור על זה ככל האפשר. ויש לו שייכות דוקא עכשיו. (הצל"ח)

כב. כחו של רבי מאיר בעל הנס זי"ע מתגלה בחודש טבת. ולפיכך טוב "להדליק נר בשמן בראש חודש טבת לכבודו", וכן ליתן "צדקה". ויאמר: "לכבוד רבי מאיר בעל הנס". ויעורר שימליץ טוב בעדנו. (בא"ח וכה"ח)

כג. יום השמיני והאחרון נקרא "זאת חנוכה". ויום הזה גדול בסגולותיו. לפיכך יבקשו על העניינים הרוחניים והגשמיים יחדיו, בעדם ובעד זולתם.

מקורות ההלכה

על הרוחניות וגם על הגשמיות, על זולתו ועל עצמו, על הכלל ועל הפרט, על הרוחקים ועל הקרובים.

וכתב בספר קב הישר (פרק צו): בכל נר של מצוה נמשך בו קדושה עליונה ומעורר למעלה הדלקת בוצינן קדישין וכו'. ובנרות חנוכה מתעוררים בגבורה לפעול דין ברשעים וכו' "ומתכנשין מלאכין ועומדים סביבות המברך" וכו'. ע"כ. אשר על כן יצא הזמן, להתפלל דברים נצרכים לגופו ולנפשו.

ובשפתי צדיק (חנוכה, אות כח) רמז במ"ש: "שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק". לרמזו שאף מי שאין לו שום לבוש משלו, ואין לו כלום מעצמותו (ברוחניות), אעפ"כ יוכל להאיר לו מצות נר חנוכה, כיצד: "שואל" - מרמז "שיבקש רחמים" שיאירו עיניו בעת רצון הזה. ו"מוכר כסותו" - לרמז שימטט מה מתאות גופניות שמכסה עיני האדם מלראות דרך תיקונו. עכ"ד.

כג. יום אחרון עלית על כולנה. ורבות נכבדות דברו אודותיו. ובחינתו בחינה גבוהה. הנה בבני יששכר (מאמר כסלו עמוד מג) כתב: אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ראש השנה. הנה לדעתי עיקר הענין עיקר הסגולה "ביום האחרון" הנקרא בפי כל "זאת חנוכה" וכו'. עכ"ל. וראיתי הסבר, כי מספר "שבע" הוא בבחינת תוך הטבע. ואילו מספר "שמונה" למעלה מן הטבע, וזה ג"כ "יום השמיני" של חנוכה למעלה מן הטבע, ומוכיח כח אל הו"ה יתברך שמו.

וראותי בשם ספר יהל אור: דהנה בח' ימי חנוכה אומרים הלל גמור. והם נגד שמונה ימים טובים, שאין גומרים בהן ההלל: ששה ימים דפסח, וראש השנה, ויום הכיפורים. ולפי"ז יום "זאת חנוכה" כנגד יום הכיפורים' לגמר חתימה טובה.

יא. בכף החיים (סימן תט אות ו) כ' בשם ספר יש נוחלין ז"ל: יפה להיות שלשה מיני בגדים מלבד בגדי חול: אחד לשבתות. ואחד ליו"ט ואחד לחנוכה ופורים ור"ח וחג"מ, כל אחד כפי מעלת היום. ע"כ.

יד. הנה על ידי אמירת קול רם, יותר קל לכוין כי "הקול מעורר הכונה". וכשאמרו בניגון הרי זה טוב מאד. וגם מראה שמחתו על המצוה לא כפי שכפאו שד ח"ו. וכתב בכף החיים (שם): ויכוין היטב בברכת הדלקת הנרות, ולאומרים "מתוך שמחה", באשר המצוה היא חביבה בשעתה לזמן פעם אחת בשנה וכו'. ע"כ. גם בספר יסוד ושורש העבודה (שי"ב) הזהיר על זה ע"ש. וע' בשער רוח הקודש (דף י:) ובספר "פרי עץ הדר" ח"ד (רס"א).

יז. ביסוד ושורש העבודה (שער יב) כתב: "וראוי להאריך בשיחים ופיוטים עד משך חצי שעה על כל פנים".

יח. הנה ימים הללו נקראים "מי הלל" וכמו שאומרים בתפלה: "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו בהלל ובהודאה". ובנוסח אשכנז "וקבעו וכו' להלל ולהודות". הנה כי ראוי לספר ה"סיפור" שהיה אז. הן מצאת השמן, הן על המלחמה והנצחון אשר לה' יתברך הישועה, כי הוא מלך עוזר ומושיע ומגן. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות חנוכה (פרק ד): "וצריך להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הניסים שעשה לנו".

יט. כתוב בספר דרכי חיים ושלום (סימן תתי"ד) על הגאון ממונקאטש שאחר ההדלקה היה יושב על כסאו והיה אומר ויהי נועם וכו'. והיה הגאון הנז' "מביט בכל עת בנרות". ע"כ.

כ. הנה בעת הדלקת הנרות שיש "עת רצון" וגילוי אורות גדולות, לכך מסוגל וראוי לבקש אז בקשות מתוך הכתב או מתוך ליבו, כפי אשר יחפוץ.

הנרות הללו

האדמו"ר רבי שמואל מפלונזים הכין פעם את הנוכיתו בערב שבת, והלך לראות את הדלקת סבו בעל "יסוד ושורש העבודה". בדעתו היה לשוב אחרי שעה קלה ולהדליק את הנוכיתו.

בינתיים עבר בחדרו אדם שהתארח במקום ולא הביא חנוכיה מביתו, ראה לפניו פתילות מוכנות, לא השב פעמיים, ברך והציתן...

בעבור כמה רגעים חזר רבי שמואל והופתע לראות את שנעשה. שתק מעט ואמר: הקדוש ברוך הוא, שציונו להדליק נר חנוכה, צוה גם שלא נכעסו!...

ומכיון שהשבת התקרבה ולא נותר זמן להכין, הלך לבית מדרשו לקבל שבת...

ימים אלו הם הזמן לקנין האמונה, לראות עין בעין בהשגחת ה' ברוך הוא, וכמו בימים ההם, כך בזמן הזה, ומעתה מה מקום לדאגה ולקפידא?... **ישמח ישראל בעושייו!** (פתח שערי שמים)

הגליון לרפואת

חיים בן זאזי הי"ו,

וזוהרה בת סולטנה תחי'

ישראל בן שמחה הי"ו

ולהצלחת

אילן יצחק בן זוהרה הי"ו

משה בן הלן הי"ו

לרפואת הילד יוסף בן אדל הי"ו

וי"ל ע"י מוסדות "מתן תורה"

ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל:

dvartora1@gmail.com